

Între sionism și comunism

Deja înainte de război, ideile sioniste și comuniste, nu neapărat în contradicție, au preocupat și atras evreii timișoreni, în căutarea unei soluții la problema antisemitismului.

Câteva mărturii despre acele vremuri.

Tomi Laszlo

Atunci au început anii de revoluție totală. Politehnica era încă politehnica veche care funcționa bine, dar mișcarea comunistă a început deja să introducă structuri noi. Tineretul evreu era în mare fierbere. Unii evreii s-au orientat spre emigrație, alții s-au orientat spre comunism. Eu am fost printre cei care s-au îndreptat spre comunism, eram convins că socialismul și comunismul rezolvă și problema noastră și că intrând într-o epocă de dezvoltare a țării, vom avea și noi locul nostru.

Era singura ideologie care oferea o soluție.

Nu era singura, mai era sionismul. E adevărat că oferta sionistă era încă slabă. Până în 1948 nu a existat statul Israel și emigrația era ilegală. Greutățile efective de plecare și de aclimatizare erau mari. Fratele meu și cu mine ne-am gândit că în primul rând vrem să ne facem meseria. Știam că dacă vom pleca în Israel, nu ne vom face meseria, pentru că trebuia să învățăm ivrit și să lucrăm nu neapărat în domeniul nostru.

Eu credeam că evreii au un viitor în socialism. A durat un timp până când mi-am dat seama că am greșit. Și când mi-am dat seama, era târziu. Am greșit nu numai ca evreu. Am greșit din toate punctele de vedere, pentru că Partidul Comunist a devenit foarte repede un partid dictatorial. Dacă erai înscris în partid, nici nu puteai să-ți dai demisia. Din Partidul Comunist n-a mai fost ieșire decât prin excludere și cu consecințe foarte grave pentru cel exclus. Am învățat să tac din gură, să mă concentrez asupra activității mele profesionale și să nu caut niciun fel de avansare pe linie de partid. Începând din 1946-47, am redus profilul meu politic și am mers numai pe evoluția profesională, pentru că mi-am dat seama că profesional, am totuși viitor. România a intrat într-o fază de dezvoltare industrială rapidă și avea nevoie de mulți ingineri. Viitorul meu era asigurat din

punct de vedere profesional. Ceea ce nu mi-am dat seama și am învățat numai încet, încet era că evreilor li se puneau limite din ce în ce mai mult și în cariera profesională. Nu îmi era la început clar, pentru că am înaintat în Politehnică frumos, am fost unul din studenții cei mai apreciați, la sfârșitul studiilor am primit un post cu ușurință.

Fragment din interviul cu Tomi Laszlo, Haifa, Israel, care va apărea în volumul în pregătire *Destine Evreiești la Timișoara. Din anii 1930 până azi*, de Getta Neumann și Smaranda Vultur.